

абдомінальним ожирінням інтенсивність продромальних симптомів у вигляді розладів харчової поведінки мала прямі кореляції з тяжкістю шкірної алодинії і мігренозної цефалгії.

Ключові слова: мігрень, продром, абдомінальне ожиріння.

Стаття надійшла 8.10.18 р.

продромальних симптомів в виде расстройств пищевого поведения имела прямые корреляции с тяжестью кожной аллодинии и мигренозной цефалгии.

Ключевые слова: мигрень, продром, абдоминальное ожирение.

Рецензент Катеринчук І.П.

DOI 10.26724/2079-8334-2019-3-69-133-136

УДК 34; 159.92

О.П. Орлюк, Л.Ю. Малюга¹, Л.М. Сіньова¹, Д.В. Зозуля¹
 Науково-дослідний інститут інтелектуальної власності Національної академії правових наук
 України, Київ, ¹Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ

ЗДОРОВ'Я ЛЮДИНИ ЯК НАЙВИЩА СОЦІАЛЬНА ЦІННІСТЬ

e-mail: e.orlyk@gmail.com

Стаття присвячена питання здоров'я людини як найвищої соціальної цінності. Аргументовано, що з правового погляду здоров'я, точніше – об'єктом права на здоров'я є немайнове благо «здоров'я фізичної особи», зважаючи на те, що власне здоров'я є об'єктом нематеріального світу. Норми різних галузей права (конституційного, адміністративного, фінансового, кримінального, цивільного права) так чи інакше регулюють питання, пов'язані із реалізацією, охороною та захистом права на здоров'я. Тим самим ще раз підкреслюється конституційне положення про те, що здоров'я є однією з найвищих соціальних цінностей в нашій державі. Наголошується, що здоров'я має бути стратегічним напрямом життя людини, за допомогою чого забезпечується підвищення життєстійкості організму, природний опір організму стресовим явищам і депресивним станам. І тут слід враховувати, що стан здоров'я визначається кількісними та якісними медичними показниками. Відсутність таких показників, небажання чи визначення особою за непотрібне їх знати, жодним чином не означає, що людина є здоровою. Про здоров'я треба думати, ним слід піклуватись. Але це вже питання суб'єктивного ставлення особи до самої себе. Водночас, особа має усвідомлювати, що власним здоров'ям можна не займатись (у разі виникнення якихось хвороб – не лікуватись), до тих пір, поки це не шкодить інтересам інших.

Ключові слова: здоров'я людини, благополуччя, ідеал здоров'я, соціальна цінність.

Робота є ініціативною.

Згідно із ст. 3 конституції України здоров'я людини, разом із її життям, честю, гідністю, недоторканністю, безпекою визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю, тобто тим, що має певну матеріальну АБО ДУХОВНУ ВАРТІСТЬ. Цікавою є думка про те, що «в цивілізованому суспільстві ідеал здоров'я має стати найважливішим елементом загальнонаціональної ідеї. Зрозуміло, що для поліпшення здоров'я населення необхідно проводити відповідну державну політику, яка має характеризуватися комплексністю й адекватним фінансовим забезпеченням» [2]. Водночас дуже спірним є питання «ідеалу здоров'я», адже у різних країнах, які можуть бути навіть подібні за своїм політичним устроєм, які можуть бути невизнані іншими державами, можуть створювати такі умови для життя своїх громадян, які останніми сприймаються як належні, як достатні. Громадяни економічно і соціально добре розвинених країн сприймають такі умови, як неналежні, як такі, що обмежують їх права та свободи. Отже, питання «ідеалу здоров'я» не варто використовувати у середовищі і тим більше – у законодавстві.

Метою роботи було дослідити питання здоров'я людини як найвищої соціальної цінності та формулювання на цій основі авторських пропозицій.

Результати дослідження та їх обговорення. Відповідно до ст. 3 [4] з подальшими змінами та доповненнями, здоров'я – це стан повного фізичного, психічного і соціального благополуччя, а не тільки відсутність хвороб і фізичних вад. Дане законодавче положення ґрунтується на положеннях Статуту (Конституції) Всесвітньої організації охорони здоров'я від 22 липня 1946 р. [6], де у преамбулі також зазначається, що «Мати найвищий досяжний рівень здоров'я є одним з основних прав кожної людини незалежно від раси, релігії, політичних переконань, економічного чи соціального положення. Здоров'я всіх народів є основним фактором у досягненні миру і безпеки і залежить від самого повного співробітництва окремих осіб і держав. Досягнення будь-якої держави в галузі поліпшення та охорони здоров'я є цінністю для всіх». Тобто людина має право на «найвищий досяжний рівень здоров'я». Тут виникає запитання: як слід розуміти «найвищий рівень»? «як цього рівня можна досягти»? Ці питання є вкрай складними, оскільки для різних верств населення, для різних соціальних і вікових груп, знову ж таки – для різних народів такий рівень не є однаковим і визначити його практично неможливо. У статуті використано оціночну категорію, яку можна тлумачити залежно від обставин по-різному. Звісно, держава, її керівництво мають всіляко забезпечувати таке право людини і прагнути до того, щоб люди могли якнайдовше бути у такому стані, щоб самостійно забезпечувати всі свої життєві потреби. Проте в силу певних обставин (матеріально-технічних, фінансових, кадрових) інколи таке право порушується.

Наприклад, людям, пацієнтам потрібна медична допомога, проте у пішій доступності і навіть на декілька десятків кілометрів нема ані закладів охорони здоров'я, ані якихось медичних кабінетів чи фельдшера і потрібно їхати далеко від місця свого перебування. У такому випадку можна стверджувати, що держава не подбала, не доклала зусиль для того, аби забезпечити найвищий досяжний рівень здоров'я.

Порушенням розглядуваного права можна вважати й неналежне систематичне навчання медичного персоналу методам паліативної допомоги і хоспісного догляду. Відмітимо, що на сьогодні діє Закон України «Про соціальні послуги» від 19 червня 2003 р., Державний стандарт паліативного догляду (затверджений наказом Міністерства соціальної політики України від 29 січня 2016 р. № 58), проте особливо у сільських місцевостях, малодоступних для медичного транспорту регіонах навчання медичного персоналу має бути регулярним, щоб ті отримували інформацію про новітні досягнення медицини і технологій. Окрім цього, такий персонал сам потребує психологічної підготовки і регулярного психологічного розвантаження, що також має розглядатися як належні умови праці.

Виключно декларативними виглядають положення розглядуваного Статуту про те, що «Надання всім народам можливості користування всіма досягненнями медицини, психології та споріднених з ними наук є необхідною умовою досягнення вищого рівня здоров'я... Уряди несуть відповідальність за здоров'я своїх народів, і ця відповідальність вимагає прийняття відповідних заходів соціального характеру і в галузі охорони здоров'я» [6]. По-перше, неможливо надати всім народам можливості користування всіма досягненнями медицини, якщо ці досягнення впроваджені в деяких країнах, а в деяких їх нема, зважаючи на відсутність їх фінансування, на брак спеціалістів тощо. По-друге, у світовій практиці відсутні приклади реальної відповідальності урядів за здоров'я своїх народів. Звісно, можна розглядати питання геноциду як порушення прав громадян, проте доволі складно довести такі факти, а в разі визнання таких фактів ще складніше притягнути до відповідальності державу, уряд. Звісно, що сама держава не зацікавлена у тому, щоб її визнавали винною у геноциді (це негативно впливає на її світовий імідж) та ще й брати на себе фінансові зобов'язання відшкодувати постраждалим їх збитки.

Таким чином, здоров'я це [2] інтегральна взаємодія трьох статусів: фізичного, психічного та соціального (хоча, на наш погляд, дещо сумнівним є використання поняття «статус»). Людина може мати фізичний і психічний стан, але аж ніяк не статус. Щодо соціального, то так – це може бути статус як певна позиція в соціальній структурі групи чи суспільства, обумовлена правами, обов'язками тощо; нормальне внутрішньосистемне функціонування статусів (фізичного, психічного, соціального) як потенційного базису індивіда й адекватний системно-середовищний їх прояв у соціальній поведінці особистості (загалом дане твердження частково дублює попередню думку). Головне, що має бути – це баланс, який є запорукою внутрішньої гармонії; стан, який забезпечує статико-динамічний речовинно-енергетичний гомеостаз організму (фізичне здоров'я), внутрішньосистемний і системно-середовищний гомеостаз мозку (психічне здоров'я) та інформаційний і системно-середовищний гомеостаз поведінки (соціальне здоров'я). Гомеостаз (від лат. Homeostasis, з грец. homoios – однаковий, подібний; stasis – стан) у найбільш широкому значенні розуміємо як стан рівноваги динамічного середовища, у якому відбуваються біологічні процеси. Тобто, якщо здоров'я розглядати через поняття «гомеостаз», то воно є станом рівноваги різних систем.

Виходячи із легальних трактувань поняття «здоров'я», людина може бути визнана здоровою, за умови відсутності у неї хвороб, будь-яких фізичних вад, наявності благополуччя (фізичного, психічного, соціального). Можна стверджували про нерозривний зв'язок цих умов. При цьому варто наголосити, що використання деяких згаданих понять у законодавстві є дещо проблематичним. Так, на думку О.В. Сідей, поняття «благополуччя» є непридатним для використання у сфері права, оскільки носить ідеалістичний характер, воно дещо співпадає із визначенням поняття «ідеальне здоров'я» що може бути головною метою, до якої повинна прагнути фізична особа (хоча, на наш погляд, коректніше вказати на ідеалізуючий та оціночний характер. Також до рівня забезпечення ідеального здоров'я своїх громадян та благополуччя має прагнути й держава. Інакше це буде порушенням права на досяжний рівень здоров'я, про що ми вище вже писали. Якщо фізична особа не наділена достатнім соціальним забезпеченням, це свідчить про повну відсутність у неї такого блага, як «здоров'я» [5]. Не можемо цілком погодитися із тим, що недостатнє соціальне забезпечення презюмує відсутність у людини такого блага, як «здоров'я». Людина може вести повністю натуральний спосіб виробництва, може бути, так би мовити, не соціалізованою, і при цьому мати справді добре здоров'я. Інша справа – коли людина потребує соціального забезпечення у силу складних життєвих обставин і у випадку його повної відсутності чи недостатності людина не в змозі підтримувати необхідний (достатній) для неї рівень здоров'я. Кожна людина має здоров'я, проте всі мають різний його рівень.

Повертаючись до поняття «благополуччя», додамо, що воно використовується у різних сферах життєдіяльності людини та різних галузях науки, зокрема, у філософії, психології, медицині, соціології, економіці, праві. При цьому благополуччя особи є суб'єктивним явищем, що ґрунтується на явищах об'єктивної дійсності. Поняття «суб'єктивність» відбиває характеристики внутрішнього світу людини; відповідно, коли йдеться про суб'єктивне благополуччя, необхідно зважати на характер встановлення

самою людиною (суб'єктом) зв'язків між відзеркаленими оцінюючими характеристиками зовнішніх об'єктів і явищ, включаючи й об'єктивні ефекти власної поведінки (зовнішні інстанції), і характеристиками внутрішнього світу (внутрішні інстанції) [3].

Складовою благополуччя є «задоволеність життям», що залежить від соціального та фінансового становища людини, є проявом відповідності сподівань, очікувань і дій. Можна стверджувати, що задоволеність – це суб'єктивне ставлення особи до оцінювання життєвих обставин, коли користь (винагороди), які вона отримує, переважають над понесеними нею витратами (фінансовими часовими, матеріальними, економічними, емоційними тощо). Для кращого розуміння ситуації наведемо дані дослідження Київського міжнародного інституту соціології [1]. Так, станом на липень 2019 р. своїм життям загалом задоволені 48% українців (для порівняння: у 2017 р. ця цифра була меншою – 39%). Відсоток задоволених серед: молоді віком від 18 до 29 років – 58%; представників середнього віку – 51%; людей, яким за 50, – 41%. Цікаво, що 10% опитаних зазначили, що грошей їм не вистачає навіть на їжу, але при цьому життям в цілому вони задоволені. Найбільше незадоволення викликає рівень добробуту, безпеки та впевненості в майбутньому, стан природного середовища, можливості реалізувати свої здібності в Україні.

На підставі викладеного можемо констатувати, що для відчуття благополуччя, особа має регулярно переживати чим більше позитивних моментів життя, позитивні емоції, що упереджують чи мінімізують виникнення депресивних емоційних станів. Важливо також, щоб особа всіляко сприяла формуванню в собі суб'єктивного благополуччя. З поняттям «суб'єктивне благополуччя» тісно пов'язані такі поняття, як «щастя» (асоціюється з позитивом і являє собою своєрідний психоемоційний стан максимального задоволення життям, поєднаний із природною радістю, тобто без використання стимулюючих (психотропних, седативних) ліків, наркотичних засобів, алкоголю тощо. Тобто щастя має відчуватися, викликатися якимись гарними життєвими подіями), «психологічне благополуччя» (є наслідком чи виміром психологічного здоров'я).

Висновки

З правового погляду об'єктом права на здоров'я є немайнове благо – «здоров'я фізичної особи», зважаючи на те, що власне здоров'я є об'єктом нематеріального світу. Примітно, що норми різних галузей права (конституційного, адміністративного, фінансового, кримінального, цивільного права) так чи інакше регулюють питання, пов'язані із реалізацією, охороною та захистом права на здоров'я. Тим самим ще раз підкреслюється конституційне положення про те, що здоров'я є однією з найвищих соціальних цінностей в нашій державі.

Здоров'я має бути стратегічним напрямом всього життя людини, за допомогою чого забезпечується підвищення життєстійкості організму, природній опір організму великим і незначним стресовим явищам, а також депресивним станам. І тут слід враховувати, що стан здоров'я може змінюватися, що визначається кількісними та якісними медичними показниками (в умовах клініко-лабораторних та інших досліджень, оглядів тощо). Відсутність таких показників, небажання чи визначення особою за непотрібне їх знати, жодним чином не означає, що людина є здоровою. Про здоров'я треба думати, ним слід піклуватись. Але це вже питання суб'єктивного ставлення особи до самої себе. Водночас, особа має усвідомлювати, що власним здоров'ям можна не займатись (у разі виникнення якихось хвороб – не лікуватись), до тих пір, поки це не шкодить інтересам інших. Наприклад, Кримінальний кодекс України передбачає кримінальну відповідальність за: зараження вірусом імунодефіциту людини чи іншої невиліковної інфекційної хвороби (йдеться про свідоме поставлення іншої особи в небезпеку зараження вірусом імунодефіциту людини чи іншої невиліковної інфекційної хвороби, що є небезпечною для життя людини) – ст. 130; зараження венеричною хворобою (зараження іншої особи венеричною хворобою особою, яка знала про наявність у неї цієї хвороби) – ст. 133. Як бачимо, держава все ж таки пішла шляхом не лише визнання здоров'я найвищою соціальною цінністю, а ще й передбачила відповідальність за порушення права на здоров'я, на безпечне оточуюче середовище тощо.

Список літератури

1. BBC News. How satisfied are Ukrainians in their lives, and what not - polls. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/news-49117207>. [in Ukrainian].
2. Hrytsenko V, Bielov V, Kotova A, Pustovoi O. Zdorovia liudyny yak bahatoaspektna problema. Visnyk Natsionalnoi akademii nauk Ukrainy, 2006; 6: 51-56. [in Ukrainian].
3. Kurova AV. Zadovolnist zhyttiam ta subiektyvne blahopoluchchia osobystosti. Visnyk ONU im. I. I. Mechnykova. Psykholohiia. 2015; 20, 2 (36, 1): 98-104. [in Ukrainian].
4. Osnovy zakonodavstva Ukrainy pro okhoronu zdorovia: Zakon Ukrainy vid 19 lystopada 1992 r. Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy. 1993; 4: 19. [in Ukrainian].
5. Sidei OV. Poniattia zdorovia yak osobystoho nemainovoho blaha fizychnoi osoby. Nashe pravo. 2016; 1: 58-61. S.59-60. [in Ukrainian].
6. Statut (Konstytutsiia) Vsesvitnoi orhanizatsii okhorony zdorovia vid 22 lypnia 1946 r. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_599. [in Ukrainian].

Реферати

ЗДОРОВЬЕ ЧЕЛОВЕКА КАК ВЫСШАЯ СОЦИАЛЬНАЯ ЦЕННОСТЬ

Орлюк О.П., Малуха Л.Ю., Синева Л.М., Зозуля Д.В.

Статья посвящена вопросу здоровья как высшей социальной ценности. Аргументировано, что с правовой точки зрения объектом права на здоровье является нематериальное благо – «здоровье физического лица», а собственное здоровье человека является объектом нематериального мира. Нормы различных отраслей права (конституционного, административного, финансового, уголовного, гражданского права) так или иначе регулируют вопросы, связанные с реализацией, охраной и защитой права на здоровье. Тем самым еще раз подчеркивается конституционное положение о том, что здоровье является одной из самых высоких социальных ценностей в нашем государстве. Отмечается, что здоровье должно быть стратегическим направлением жизни человека, с помощью чего обеспечивается повышение жизнестойкости организма, естественной сопротивляемости организма стрессовым явлениям и депрессивным состояниям. И здесь следует учитывать, что состояние здоровья определяется количественными и качественными медицинскими показателями. Отсутствие таких показателей, нежелание лица знать их, не означает, что человек является здоровым. О здоровье надо думать, о нем следует заботиться. Но это уже вопрос субъективного отношения лица к самому себе. В то же время, лицо должно осознавать, что своим здоровьем можно не заниматься (в случае возникновения каких болезней – не лечиться), до тех пор, пока это не вредит интересам других.

Ключевые слова: здоровье человека, благополучие, идеал здоровья, социальная ценность.

Статья надійшла 10.02.19 р.

HUMAN HEALTH AS THE HIGHEST SOCIAL VALUE

Orlyuk OP, Malyuha LY, Sinyova LM, Zozulya DV.

The article deals with the issue of human health as the highest social value. It is argued that, from a legal point of view of health, more precisely, the object of the right to health is the non-material benefit of "health of an individual", given that health is the object of the intangible world. The rules of the various branches of law (constitutional, administrative, financial, criminal, civil law) in one way or another regulate issues related to the implementation, protection and protection of the right to health. This reaffirms the constitutional position that health is one of the highest social values in our country. It is emphasized that health should be a strategic direction of human life, which helps to increase the vitality of the body, the body's natural resistance to stress and depressive states. The health is determined by quantitative and qualitative medical indicators. The absence of such indicators, the reluctance or identification of a person as unnecessary to know them, does not mean that the person is healthy. Health needs to be thought of and should be taken care of. But this is a question of subjective attitude of the person to himself. At the same time, the person should be aware that one's own health can not be taken care of (in the event of any illness – not treated), as long as it does not harm the interests of others.

Keywords: human health, well-being, ideal of health, social value.

Рецензент Голованова І.А.

DOI 10.26724/2079-8334-2019-3-69-136-141

UDC 616-018.2-007.17

O.G. Reznichenko, N.O. Pylypenko, S.V. Gridnieva
V.N. Karazin Kharkiv National University, Kharkiv

INFLUENCE OF UNDIFFERENTIATED CONNECTIVE TISSUE DYSPLASIA ON THE COURSE OF THE DISEASES OF BILIARY TRACT OF YOUNG AGE PERSONS

e-mail: alex.p.24inches@gmail.com

Connective tissue, which makes 50-80% of the body weight, plays a special role in the human body. Due to the main component of the connective tissue - elastin - the vascular walls, the heart and the lungs tissues, the intestinal wall have elastic properties. Undifferentiated CTD (UCTD) is diagnosed if a set of phenotypic symptoms in a patient does not match any of the differentiated diseases. The frequency of UCTD detection among young people reaches 80%. The high prevalence of the UCTD syndrome (66.9%) is determined in patients with functional diseases of the biliary tract, affecting the clinical manifestations of these diseases. Patients with severe UCTD display the highest frequency of the biliary tract motor disorders, as well as asthenic syndrome and vegetative dysfunction. In addition, with the UCTD syndrome in patients with functional disorders of the cardiovascular system, functional disorders of the biliary tract are observed in 43% of cases. Thus, the high prevalence of the UCTD syndrome indicates the need for early detection of the connective tissue dysplasia signs in young people in order to timely perform a set of preventive and therapeutic measures.

Key words: syndrome of undifferentiated connective tissue dysplasia, functional state of the biliary and cardiovascular system, diagnosis, young age.

The work is a fragment of the research project "Remodeling of elastic-tissue structures in early diagnosis of heart failure with undifferentiated dysplasia of connective tissue in young persons with metabolic disorders", state registration No. 0116 U002934.

A special feature of a modern patient is polymorbidity, when one patient has several diseases simultaneously. Concomitant pathology affects the course, clinical picture and consequences of the disease as a whole. Connective tissue, which makes 50-80% of body weight, plays a special role in the human body [6, 7, 9]. Due to the main component of the connective tissue - elastin (consisting of protein glycans, glucoproteins and minerals) - vascular walls, heart and lungs tissue, intestinal wall have elastic properties. In UCTD an abnormal structure of this protein is detected.